

de la Dunăre. S-au obținut rezultate interesante în cercetările arheologice efectuate la peștera din Zlot, la necropola slavă din portul Prahovo, la cetatea antică din „Karataš,” descrise de Lj. Vuković și I. Janković (nr. 4—5,6/1964 ; 6/1965). N. Zurkić face o expunere de sinteză despre *Porțile de Fier. Trecutul, prezentul și viitorul*, cu istoricul încercărilor de amenajare întreprinse în diferite timpuri și cu date statistice privind navigația pe Dunăre a diferitelor țări riverane (nr. 1/1964).

Un interes deosebit prezintă articolele despre monumentele istorice din regiune. *Biserica din Donja Kamenica*, descrisă de dr. R. Ljubinković (nr. 1/1964), prin arhitectura și pictura ei din sec. XIV—XV „se deosebește de toate bisericile cunoscute pînă acum, nu numai de cele sîrbești și bulgărești, ci și de toate cele din Balcani în general” (p. 74). Cu frescele ei „neobișnuite în toate privințele”, prin înfățișarea unor scene din viața de toate zilele, această biserică rămîne „în continuare o enigmă neînțeleasă, inexplicabilă, a creației balcanice medievale” (p. 76).

Mănăstirea Krepičevac, studiată de R. Nikolić (1/1965), este una din ctitoriile atribuite de tradiție domnului muntean Radu cel Mare. Autorul desigur nu greșește cînd presupune că ctitorul Gheorghe înfățișat cu familia în splendida frescă a acestei biserici, este una și aceeași persoană cu pîrcălabul Gheorghe, pomenit alături de Radu cel Mare în inscripția bisericii Lăpușna din aceeași regiune, despre care se știe că amintitul voievod muntean a zidit-o în 1501. Constatînd că pictura bisericii se deosebește de cea din Principatele Române și că se leagă de tradițiile artistice mai vechi din Serbia, autorul subliniază că totuși „mănăstirea Krepičevac abia de acum înainte își așteaptă istoria” (p. 77), subînțelegînd aici și eventuala contribuție a istoriografiei române.

Pentru istoria mai nouă este reprezentativ articolul lui P. Milosavljević: *Lupta poporului din răsăritul Serbiei, în vremea primei răscoale sîrbe, oglindită în planurile comandamentului rus din vremea războiului ruso-turc din 1806—1812* (4—5/1964). Este vorba de evenimente simultane cu cele din Oltenia și legate de acestea. Pe lîngă faptele cunoscute în legătură cu prezența trupelor rusești în Oltenia și cu trecerea lui Isaiev în Serbia, autorul menționează fapte necunoscute, constatate din actele arhivelor sovietice. Astfel, aflăm că în 1808 se găseau la Gogoși vreo 600 de combatanți din oastea răsculaților sîrbi, aduși din sudul Dunării. În 1809, cînd rușii nu obțin rezultate pe frontul de la Dunăre, Bagration elaborează planul unei acțiuni din răsăritul Serbiei împotriva Vidinului, cu ajutorul răsculaților sîrbi. Această tactică este aplicată apoi de Kutuzov și colaborarea ruso-sîrbă dă rezultate excelente.

Unele fapte de istorie comune sîrbo-româno-ruse sînt oglindite în articolul despre *Miljko Petrović*, semnat de S. Janković (nr. 3/1965). Este vorba de fratele lui Hajduk-Veljko, care stă în Țara Românească în 1817—1819 și revine aici ca voluntar în războiul din 1828—1829, căzînd vitejește într-o luptă de la Turtucaia.

Reținem ca interesant articolul cu caracter istoric și demografic, semnat de dr. Vidosavei Nikolić despre *Așezările și populația insulei Poreč și a văii rîului Poreč în prima jumătate a secolului a XIX-lea* (nr. 3 și 4—5/1965).

Problemele de istorie contemporană a regiunii sînt tratate în numeroase materiale privind mișcarea socialistă, lupta muncitorimii în trecut și mai cu seamă lupta partizanilor de aici împotriva ocupanților germano-fasciști în cursul celui de al doilea război mondial. Nu lipsesc aici mențiuni documentare despre colaborarea partizanilor cu forțele armate române. Reținem în această privință informația cuprinsă într-un document al mișcării de partizani din 12 sept. 1944 : „Am luat legătura cu armata română de dincolo de Dunăre... Românii ne oferă ajutor în arme și materiale, chiar sînt gata să treacă în partea aceasta unele unități ale lor. Noi i-am solicitat să țină legătura cu noi și să sprijine cu artileria lor acțiunile noastre pe malul Dunării”. (6/1964, p. 56)

Menționăm importanta descoperire a lui Svetislav Prvanović, după care cunoscutul socialist sîrb *Svetozar Markovic s-a născut la Zaječar* (4—5/1966). Datorită acestei constatări, care nu mai poate comporta nici o obiecțiune, se încheie definitiv o veche dispută asupra locului de naștere a lui Svetozar Marković, pînă în ultimul timp acceptîndu-se ca atare orașul Jagodina.

Din materialele privind folclorul și etnografia, reținem îndeosebi pe acelea care oglindesc *Interesul lui Vuk Karadžić față de situația etnică, etnografică și cultural-istorică a Serbiei de răsărit* (nr. 4—5,6/1964). Vuk a fost cîțva timp vameș în partea locului și a cunoscut bine regiunea. În scrierile sale Vuk se referă, printre altele, și la românii localnici. De altfel, în paginile revistei în general se găsesc referințe la românii din partea locului, mai ales cînd e vorba de microtoponimie, sau de diferite obiceiuri.

La fel se publică în paginile revistei culegeri vechi de poezii populare păstrate în manuscris. În articolul despre *Muzica populară din Krajina* (6/1964), Mikan Obradović descrie instrumen-